

Sygn. akt II PK 54/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa Dowódcy Jednostki Wojskowej nr [...] w
L. zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa - Główny Urząd
Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa
przeciwko W. B. i W. W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 listopada 2013 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 8 października 2012 r.

**uchyla zaskarżony wyrok w punktach 1b, 2 i 3 i w tym zakresie
przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego
rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w części uwzględnił apelację powoda i wyrokiem z 8 października 2012 r. zmienił oddalający powództwo wyrok Sądu Okręgowego w G. z 10 maja 2012 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanego W. B. na rzecz powoda 18.975 zł z odsetkami od 15 czerwca 2010 r. i rozstrzygnął stosownie o kosztach. Powód pozwem z 15 czerwca 2010 r. wniósł o zasądzenie od pozwanych W. W. i W. B. solidarnie 794.569,63 zł tytułem wyrównania szkody. W uzasadnieniu wskazał na skazujące pozwanych wyroki Sądu Okręgowego w P. Pierwszym z 16 czerwca 2008 r., w sprawie ... 19/08, pozwany W. B. został uznany winnym przestępstwa z art. 296 § 1 k.k., polegającego na tym, że w okresie od 8 maja 2003 r. do 18 czerwca 2005 r. w L. jako funkcjonariusz publiczny – dowódca Jednostki Wojskowej [...] – nie dopełnił ciężących na nim obowiązków, w ten sposób, że wbrew obowiązkowi sprawowania nadzoru nad podległym mu gospodarstwem pomocniczym – Wojskowym Rejonowym Zakładem Usługowym Służby Mundurowej w L. wynikającemu z rozkazu Dowódcy Wojsk Lądowych Nr [...] z 24 stycznia 2003 r. do realizacji budżetu w Wojskach Lądowych z 2003 r., rozkazu Dowódcy Wojsk Lądowych nr [...] z 19 marca 2004 r. do realizacji budżetu w Wojskach Lądowych w 2004 r., rozkazu nr [...] Dowódcy Wojsk Lądowych z 26 stycznia 2005 r. do realizacji budżetu w 2005 r. oraz wytycznych Szefa Finansów Wojsk Lądowych nr [...] z 24 stycznia 2003 r. w sprawie zasad sporządzania planów finansowych, wykonywania budżetu oraz sprawozdawczości budżetowej w 2003 r., wytycznych Szefa Finansów Wojsk Lądowych Nr [...] z 19 marca 2004 r. w sprawie zasad sporządzania planów finansowych, wykonywania budżetu oraz sprawozdawczości finansowej w 2004 r., wytycznych Głównego Księgowego – Szefa Finansów Wojsk Lądowych z 26 stycznia 2005 r. do realizacji budżetu w 2005 r. nie realizował tych obowiązków i w momencie wystąpienia przesłanek utraty płynności finansowej tego gospodarstwa pomocniczego niezwłocznie nie opracował i nie przedstawił Dowódcy Wojsk Lądowych poprzez Szefa Finansów Wojsk Lądowych realnego programu naprawczego ani nie podjął działań zmierzających do likwidacji nierentownego gospodarstwa co doprowadziło do powstania szkody w Wojskowym Rejonowym Zakładzie Usługowym Służby Mundurowej w kwocie 794.569,63, czym spowodował w mieniu Skarbu Państwa znaczną szkodę

majątkową. Drugim wyrokiem z 4 marca 2009 r., w sprawie ... 23/08, pozwany W. W. został uznany winnym przestępstwa z art. 231 § 1 k.p. polegającego na tym, że w okresie od 8 maja 2003 r. do 30 czerwca 2004 r. w L. jako funkcjonariusz publiczny – żołnierz zawodowy – główny księgowy Jednostki Wojskowej [...] nie dopełnił ciężących na nim obowiązków, w ten sposób, że wbrew obowiązkowi sprawowania nadzoru nad gospodarstwem pomocniczym Jednostki Wojskowej [...] – Wojskowym Rejonowym Zakładem Usługowym Służby Mundurowej w L. w zakresie problematyki ekonomiczno-finansowej, wynikającemu z decyzji nr 1/97 dowódcy Jednostki Wojskowej [...] z 29 stycznia 1997 r. nie realizował tych obowiązków – nie podjął działań zmierzających do niezwłocznego opracowania przez Dowódcę Jednostki Wojskowej [...] w L. i przedstawienia Dowódcy Wojsk Lądowych poprzez Szefa Finansów Wojsk Lądowych realnego programu naprawczego tego gospodarstwa lub podjęcia działań zmierzających do likwidacji nierentownego gospodarstwa, czym działał na szkodę interesu publicznego.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu oddalenia powództwa stwierdził brak odpowiedzialności pozwanych za czyn niedozwolony oraz na podstawie ustawy z 25 maja 2001 r. o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy (Dz. U. Nr 89, poz. 967). Popęlnienie przez pozwanych przestępstw związanych z obowiązkiem nadzoru nad podległym im gospodarstwem pomocniczym nie było wystarczające dla zasądzenia solidarnej odpowiedzialności pozwanych za zaniechania, tym bardziej ze względu na kwalifikację prawną czynów. Przestępstwo nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym z art. 296 § 1 k.k. jest przestępstwem skutkowym, natomiast przestępstwo nadużycia władzy z art. 231 § 1 k.k. ma charakter bezskutkowy. Poprzestanie na wyroku skazującym pozwanego B. nie było wystarczające, gdyż powód powinien wykazać jeszcze szkodę. Powód nie udowodnił szkody wyrządzonej przez pozwanych (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.). Ograniczył się do przywołania wyroków w sprawach karnych (art. 11 k.p.c.). Wprawdzie powód wniósł również o dopuszczenie dowodu z akt księgowych i innych dokumentów wymienionych w pkt IV wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z 4 marca 2009 r. w sprawie ... 23/08 oraz dowodu z opinii biegłego do spraw rachunkowości na okoliczność ustalenia wysokości uszczerbku poniesionego przez powoda w związku z przestępstwami popełnionymi przez pozwanych, jednakże dowód ten był

całkowicie nieprzydatny dla rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy. W obecnej sprawie znaczenie miała szkoda powstała wskutek zachowania się (zaniechania) każdego z pozwanych, a nie wysokość ogólnie powstałej szkody wyliczonej w postępowaniu karnym. Z tych przyczyn oddalono wniosek dowodowy powoda, albowiem przedmiotem dowodu mogą być tylko fakty mające dla sprawy istotne znaczenie. Powód występował z roszczeniami odszkodowawczymi wobec innych osób, w tym byłego kierownika gospodarstwa pomocniczego, głównej księgowej oraz kontrahentów. Uzyskane kwoty powinny zostać uwzględnione przy określaniu ewentualnego ubytku, na który powołano się w pozwie.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego o braku podstaw odpowiedzialności za szkodę pozwanego W., gdyż przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. nie obejmuje szkody majątkowej. Inaczej jest w odniesieniu do pozwanego Bednarka i popełnienia przezeń przestępstwa z art. 296 § 1 k.k. Sądu nie wiąże jednak ustalenie szkody w wyroku karnym, ponieważ ma ono charakter oceny. Zakres związania wyrokami skazującymi (art. 11 k.p.c.) jest odmienny w przypadku każdego z pozwanych i nie daje podstaw do przyjęcia, że wyrządzili oni szkodę w majątku powoda w wysokości 794.569,63 zł. Niezasadnie powód przyjmuje, że prawomocne skazanie za przestępstwa umyślne z art. 231 § 1 k.k. lub z art. 296 § 1 k.k. niejako „automatycznie” przesądzało o tym, że spowodowanie szkody objęte jest bezpośrednim lub ewentualnym zamiarem sprawców. W ocenie Sądu Apelacyjnego powód nie sprostął ciężarowi wykazania tych okoliczności. W tej sytuacji należało przyjąć, że pozwany B. wyrządził szkodę z winy nieumyślnej, na skutek braku należytej staranności w wykonywaniu swoich obowiązków, co wyklucza przyjęcie solidarnej odpowiedzialności za powstałą szkodę. Odpowiedzialność pozwanego B., wobec nieumyślnego wyrządzenia szkody, jest ograniczona do rzeczywistej straty i kwoty nie przewyższającej trzymiesięcznego uposażenia przysługującego żołnierzowi (art. 7 ustawy z 25 maja 2001 r. o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy). W odniesieniu do pozwanego W. powód nie wykazał, że wyrządził on szkodę. Sąd Apelacyjny podobnie jak Sąd Okręgowy, ocenił jako nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy wnioski dowodowe powoda z opinii biegłego i z dokumentów wymienionych w pkt IV wyroku karnego (art. 217 § 1 i 227 k.p.c.). Roszczenie kierowane do pozwanego W. uległoby przedawnieniu,

nawet gdyby przyjąć za powodem, że wykazał szkodę (do czego brak podstaw), gdyż nie udowodnił umyślnego wyrządzenia szkody. Wyrok skazujący pozwanego z 4 marca 2009 r., w sprawie ... 23/08, uprawomocnił się 4 czerwca 2009 r. i od tego dnia zaczął biec roczny termin przedawnienia z art. 291 § 2 k.p. w związku z art. 17 ust. 1 ustawy z 25 maja 2001 r. o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy. Powód wniósł pozew 15 czerwca 2010 r., zatem po upływie rocznego terminu.

Powód w skardze kasacyjnej zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części nieuwzględniającej apelację (punkty 1b, 2 i 3). W zakresie prawa procesowego zarzucił naruszenie: 1) art. 11 k.p.c. w związku z art. 296 § 1 k.k. przez niewłaściwe zastosowanie i brak przyjęcia, że pozwany W. B. spowodował szkodę w majątku powoda umyślnie, mimo że został skazany za umyślne spowodowanie szkody wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z 16 czerwca 2008 r. (... 19/08), co doprowadziło do uznania winy nieumyślnej pozwanego przy wyrządzeniu szkody i oddalenia powództwa w zasadniczej części; 2) art. 227 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c. przez oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z dokumentów wymienionych w pkt IV wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z 4 marca 2009 r. (... 23/08) na okoliczność wysokości szkody, możliwości zapobieżenia powstaniu straty we własnym zakresie przez gospodarstwo pomocnicze Jednostki Wojskowej [...] – Wojskowy Rejonowy Zakład Usługowy Służby Mundurowej w L. we własnym zakresie oraz momentu, w którym konieczne stało się podjęcie działań dostosowawczych, co doprowadziło do uznania, że powód nie wykazał wysokości swojego roszczenia, a także iż powód nie wykazał winy umyślnej (w zamiarze ewentualnym) przy spowodowaniu szkody przez pozwanego W. W.; 3) art. 227 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c. przez oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wysokości szkody w oparciu o dokumenty wymienione w pkt IV wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z 4 marca 2009 r. (... 23/08) na okoliczność wysokości szkody, co doprowadziło do uznania, że powód nie wykazał wysokości swojego roszczenia. W zakresie prawa materialnego zarzucono naruszenie: 1) art. 296 § 1 k.k. w związku z art. 9 ustawy o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że pozwany W. B. wyrządził szkodę nieumyślnie; 2) art. 442 § 2 k.c. w związku z art. 291 § 3 k.p. w związku z

art. 17 ust. 1 ustawy o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy przez niewłaściwe zastosowanie polegające na niezastosowaniu i przyjęcie, że roszczenie wobec W. W. przedawniło się; 3) art. 1 ust. 2 ustawy o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy zawodowych w związku z art. 441 § 1 k.c. i art. 9 ustawy o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy przez niewłaściwe zastosowanie polegające na niezastosowaniu i nie przyjęciu, że obaj pozwani odpowiadają solidarnie za całość powstałej szkody; 4) art. 6 zdanie drugie ustawy o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy przez niewłaściwe zastosowanie polegające na niezastosowaniu i brak zasądzenia od pozwanych po połowie dochodzonej kwoty.

Pozwani wniesli o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej zasadne są w znacznej części i nakazują uwzględnienie wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zasadny jest zarzut naruszenia art. 11 k.p.c. co do pominięcia związania ustaleniem o umyślnym wyrządzeniu szkody przez pozwanego B. Przystępstwo z art. 296 § 1 k.k. ma w całości charakter umyślny. Winą umyślną objęte jest nie tylko nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązku, ale także spowodowanie skutku w postaci znacznej szkody majątkowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2001 r., V KKN 49/99, LEX nr 51678). Skazanie za to przestępstwo oznacza związanie sądu w postępowaniu cywilnym ustaleniem co do umyślnego wyrządzenia szkody, czyli co najmniej w zamiarze ewentualnym. Skazanie za umyślne wyrządzenie szkody wyłącza możliwość ustalenia w postępowaniu cywilnym, że szkodę wyrządzono nieumyślnie. Zaskarżony wyrok narusza zatem prawo procesowe i materialne, gdyż Sąd nie mógł przyjąć, że pozwany B. wyrządził szkodę nieumyślnie. Nietrafna jest przy tym swoista argumentacja Sądu, że skoro powód nie wykazał wysokości szkody, to pozwany odpowiada tylko w granicach winy nieumyślnej. Rzecz w tym, że znamieniem przestępstwa z art. 296 § 1 k.k. (*sine qua non*) jest wyrządzenie znacznej szkody majątkowej. Ustawodawca

określa co rozumie się przez znaczną szkodę majątkową (art. 115 § 5 k.k.). Uzasadnia to dalsze stwierdzenie, że na podstawie art. 11 k.p.c. zachodzi również związanie sądu w postępowaniu cywilnym co do wysokości szkody majątkowej wyrządzonej przestępstwem. Nie oznacza to, że pozwany nie może w postępowaniu cywilnym wykazywać (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), że szkoda jest niższa. Przestępstwo z art. 296 § 1 k.k. nie polega na zaborze czy przywłaszczeniu mienia, lecz odpowiedzialność karna wynika z nadużycia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków, co w efekcie prowadzi do wyrządzenia znacznej szkody majątkowej. W postępowaniu cywilnym orzeka się na podstawie stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.). Szkoda wynikła z przestępstwa z art. 296 § 1 k.k., czyli w przypadku pozwanego B. z opisanego w wyroku karnym niedopełnienia (zaniechania) obowiązków może ulec zmianie. Taki też kierunek dowodzenia pozwany prezentował w dotychczasowym postępowaniu. W tym aspekcie sąd cywilny może ustalić ją w wyższej lub mniejszej wysokości, ale nie może oddalić w całości powództwa, gdy elementem skazania jest stwierdzenie wyrządzenia znacznej szkody majątkowej (por. uchwały Sądu Najwyższego: z 25 lipca 1973 r., III PZP 12/73, OSNC 1974, nr 3, poz. 44, z 28 kwietnia 1983 r., III CZP 14/83, OSNC 1983, nr 11, poz. 168, z 20 stycznia 1984 r., III CZP 71/83, OSNC 1984, nr 8, poz. 133, wyroki Sądu Najwyższego z 5 września 1975 r., I PR 74/75, OSNC 1976, nr 4, poz. 89, z 15 kwietnia 1999 r., I PKN 10/99, OSNP 2000, nr 12, poz. 465, z 18 sierpnia 2009 r., I PK 60/09, OSNP 2011, nr 7-8, poz. 101). W zasadniczej jednak dla skarżącego kwestii należy przede wszystkim stwierdzić, że może on dochodzić na podstawie art. 296 § 1 k.k. w związku z art. 11 k.p.c. odpowiedzialności odszkodowawczej od pozwanego B. za wyrządzenie umyślnie znacznej szkody majątkowej. Chodzi przy tym o szczególny czyn niedozwolony jakim jest przestępstwo, gdyż ma to znacznie dla ewentualnego zarzutu przedawnienia, albowiem wówczas termin ten jest dłuższy niż trzyletni termin przedawnienia odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną z winy umyślnej (art. 442 § 2 k.c. w związku art. 291 § 3 k.p. w związku z art. 17 ust. 1 ustawy o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy).

Ocena dalszych zarzutów procesowych skargi zależy od prawa materialnego, gdyż to ono wyznacza czy sprawa została dostatecznie wyjaśniona do

rozstrzygnięcia (art. 217 § 2 k.p.c. i art. 45 Konstytucji RP) oraz czy przedmiotem wniosku dowodowego były fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Innymi słowy czy zostały naruszone art. 227 w związku z art. 278 § 1 i 380 k.p.c.

Rację ma Sąd w zaskarżonym wyroku, że skazanie pozwanego W. za przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. nie było wystarczającą podstawą do zasądzenia odszkodowania (art. 11 k.p.c.), gdyż warunkiem skazania za czyn z art. 231 § 1 k.k. nie jest wyrządzenie szkody. Pozwany W. nie został skazany za wyrządzenie szkody. Oczywiście przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków łączy się z działaniem na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, nawet przez zaniechanie, jednak sama szkoda nie jest elementem przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. Nie oznacza to, że powództwo przeciwko pozwanemu W. *a priori* skazane było na niepowodzenie. Powód w postępowaniu cywilnym może wykazać (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), że szkoda wynikła z tego przestępstwa za które został skazany lub z innego przestępstwa, którego znamiona może stwierdzić sąd cywilny (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 maja 2009 r., I PK 13/09, OSNP 2011, nr 1-2, poz. 4, LEX nr 513012 i z 18 grudnia 2008 r., III CSK 193/08, LEX nr 487538). O ile w pierwszej fazie (pozwu) powód poprzestawał na odwołaniu się do skazujących wyroków karnych, to jednak później, zwłaszcza po zarzucie pozwanego W. o przedawnieniu (rocznym), powód wystąpił z wnioskami dowodowymi, na okoliczność, że z przestępstwa popełnionego przez pozwanego wynika szkoda wyrządzana umyślnie. Jest to dopuszczalne, gdyż art. 11 k.p.c. nie ogranicza sądu cywilnego (sądu pracy) w ustaleniu dalej idących podstaw odpowiedzialności odszkodowawczej niż wynikające z wyroku karnego. Sąd cywilny może ustalić, że przestępstwo, którego znamieniem w prawie karnym nie jest szkoda, spowodowało szkodę w mieniu powoda. Ma to znaczenie dla przedawnienia dłuższego niż w przypadku zwykłego czynu niedozwolonego i winy umyślnej. Zwrot, że szkoda „wynikła” ze zbrodni lub z występku (art. 442 § 2 k.c., art. 442¹ § 2 k.c.) pozwala w sprawie cywilnej ustalić więcej niż ustalono w sprawie karnej, a więc czy szkoda wynika z przestępstwa. Dotyczy to również do stopnia winy (umyślnej, nieumyślnej) w wyrządzeniu takiej szkody (wynikłej z przestępstwa). Powód zapewne nie bez przyczyny odwołuje się do szczególnej odpowiedzialności deliktowej, a nie do odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków, co ma znaczenie dla

zauważonego już wyżej przedawnienia, jako że według opisu czynu w wyrokach karnych działania przestępcze zakończyły się w 2004 r. i w 2005 r., natomiast pozew został wniesiony w 2010 r., stąd znaczenie dla odpowiedzialności może mieć nie tylko zwykły delikt z właściwym mu trzyletnim przedawnieniem, lecz odpowiedzialność za szkodę wynikłą z przestępstwa. Należy w tym miejscu wrócić do zarzutu procesowego skargi i stwierdzić, że skarżący zasadnie zarzuca, iż Sądy pierwszej i drugiej instancji zbyt pochopnie stwierdziły, że wnioski dowodowe powoda są w sprawie (sporze) nieprzydatne. Otóż pierwotnie powód w piśmie procesowym z 30 maja 2011 r. wniósł o dowód z: 1) akt księgowych i innych dokumentów wymienionych w pkt IV wyroku Sądu Okręgowego w P. z 4 marca 2009 r., ... 23/08, na okoliczność wysokości uszczerbku poniesionego przez powoda w związku z przestępstwami popełnionymi przez pozwanych, które zostały stwierdzone w tym wyroku oraz w wyroku Sądu Okręgowego w P. z 16 czerwca 2008 r., ... 19/08. Innymi słowy powód nie poprzestawał już na samych wyrokach (art. 11 k.p.c.), ale twierdził, że czyny które pozwani popełnili wyrządziły szkodę i wnioskowany dowód miał ustalić wysokość tego „*uszczerbku poniesionego przez powoda w związku z przestępstwami ...*”. Taki sam kierunek dowodzenia zawierał zgłoszony w tym samym piśmie wniosek o dowód z opinii biegłego ds. rachunkowości „*na okoliczność ustalenia w oparciu o wnioskowane w pkt 1 akta księgowe i inne dokumenty wysokości uszczerbku poniesionego przez powoda w związku z przestępstwami popełnionymi przez pozwanych*”. Jeszcze bardziej wyraźnie sens i kierunek dowodzenia wyraża rozszerzenie przez powoda wniosku dowodowego w piśmie procesowym z 30 grudnia 2011 r. (k. 165-7). Powód jednoznacznie naprowadza w nim, że chodzi o ustalenie przez biegłego momentu w którym konieczne stało się podjęcie działań dostosowawczych (*do zainicjowania czego zobligowany był pozwany W., co zostało ustalone w wyroku karnym*) w połączeniu z jego wysoką wiedzą fachową, gdyż pozwala to na ustalenie, że pozwany ten wyrządził szkodę umyślnie działając w zamiarze ewentualnym. Zgłoszenie tego rozszerzonego wniosku dowodowego zostało spowodowane podniesieniem na rozprawie 26 września 2011 r. zarzutu przedawnienia roszczenia. Powód wyraźnie sprecyzował treść wniosku dowodowego, czyli, że opinia biegłego miała dotyczyć: a) wysokości uszczerbku poniesionego przez powoda w związku z

przestępstwami popełnionymi przez pozwanych; b) możliwości zapobieżenia powstania szkody we własnym zakresie; c) momentu, w którym konieczne stało się podjęcie działań dostosowawczych. Reasumując nie można stwierdzić, że wniosek dowodowy był nieprzydatny. Przeciwnie ujawniał, że powód nie poprzestawał już na związaniu wynikającym z wyroku karnego i chciał udowodnić szkodę wynikającą z działania (zaniechania) pozwanych. Oczywiście wniosek dowodowy *in extenso* nie wiązał Sądu w dowodzeniu tych okoliczności, ale na pewno nie uprawniał stwierdzenia, że był nieprzydatny.

Nie podlega natomiast ocenie, jako co najmniej przedwczesny, zarzut skargi o solidarnej odpowiedzialności pozwanych, gdyż w postępowaniu przed Sądem powszechnym nie stwierdzono dotychczas odpowiedzialności pozwanego W. za szkodę dochodzoną powództwem. Nie jest więc uprawnione (stosowne) przedstawianie przez Sąd Najwyższy nawet teoretycznego stanowiska w tym kierunku; nie pomijałoby w tym względzie dotychczasowego stanowiska orzecznictwa, które skarżący odnotowuje w skardze.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.